

PRÁVNÍČIE

KEDY A AKO NA TO

*Výzvy, námety
a sťažnosti
vo verejnom
záujme*

*„Každý má právo sám alebo spoločne
s inými obracať sa vo veciach verejného
alebo iného spoločného záujmu
na štátne orgány a orgány územnej
samosprávy so žiadosťami,
návrhmi a sťažnosťami.“*

**Čl. 27 ods. 1
Ústavy Slovenskej republiky**

PETÍCIA - KEDY ÁNO, KEDY NIE

Petícia je listina, ktorou sa podpísaní občania obracajú **vo veciach verejného alebo iného spoločného záujmu** na orgány verejnej moci **s návrhmi, žiadosťami, výzvami**, prípadne **sťažnosťami či protestom**. Petičné právo je jedným z nástrojov občanov na kontrolu kompetentných orgánov a presadzovanie verejného záujmu do rozhodovania. Petíciou možno žiadať či navrhovať množstvo vecí - od zavedenia autobusovej linky, zriadenia pobočky úradu, cez zachovanie likvidovanej školy, až po zmenu na poste úradníka či zmenu zákona. Petícia môže okrem popisu problému a výhrad k činnosti či nečinnosti kompetentných navrhovať konkrétne riešenia.

Samozrejme, petícia nie je všeliekom. Pri neúspechu vo verejnej súťaži, zamietnutom stavebnom povolení, prehratom súdnom spore, ani pri nezhodách susedov nie je petícia tým pravým prostriedkom obrany. V takýchto prípadoch totiž nejde o verejný alebo iný spoločný záujem a vec je treba riešiť „individuálnou“ akciou - podaním odvolania, návrhu na súd, sťažnosti, alebo napr. pri podozrení z korupcie podaním trestného oznámenia.

V niektorých prípadoch zákon výslovne zakazuje podať petíciu. Petíciou sa **nesmie** zasahovať do nezávislosti súdu pri jeho rozhodovaní. To neznamená, že sudy nemôžu prijímať a vybavovať žiadne petície. Občania môžu žiadať od súdu napr. zlepšenie podmienok pre zabezpečenie verejnosti pojednávania (viac miesta pre verejnosť v pojednávacej miestnosti, skvalitnenie súdnej ochrany a pod.). Zakázané sú však napríklad petície požadujúce exemplárne potrestanie páchatela určitého trestného činu.

Petícia ďalej nesmie vyzývať k „*porušovaniu ústavy a zákonov, popieraniam alebo obmedzovaniu osobných, politických alebo iných práv osôb pre ich národnosť, pohlavie, rasu, pôvod, politické alebo iné zmysľanie, náboženské vyznanie a sociálne postavenie*“. Petíciou sa tiež nesmie vyzývať k roznečovaniu nenávisťi a neznášanlivosti z týchto dôvodov alebo k násiliu a hrubej neslušnosti.

Petíciou sa občania môžu obracať len na tzv. **orgány verejnej správy**. Za takéto orgány sú považované všetky štátne orgány, obce a orgány obecnej samosprávy, ako aj rôzne štátom zriadené inšpektoráty a úrady dozoru.

Nepomôže nám však, ak petíciu adresujeme podnikateľovi, rôznym nešťátnym stavovským organizáciám, súkromným spoločnostiam a pod. Aj v súkromnej sfére však môžeme iniciovať prešetrenie porušovania zákonov (napr. pri diskriminácii zákazníkov, porušovaní pracovnoprávných, bezpečnostných predpisov...) tým, že podáme petíciu na príslušný kontrolný orgán.

Okrem využitia petícií na problémy, o ktorých píšeme v úvode, naše zákony v niektorých prípadoch s využitím petičného práva výslovne počítajú. Ide o:

- *Petície na vyhlásenie referenda.* Celonárodné referendum vyhlasuje prezident republiky na základe uznesenia Národnej rady SR alebo na základe petície občanov, ktorí ho žiadajú o vypísanie referenda o dôležitej otázke všeobecného záujmu. Takáto petícia sa predkladá priamo prezidentovi a na to, aby prezident referendum vypísal, musí petíciu podporiť minimálne 350 000 občanov SR. (Podrobnosti sú v Ústave SR a v zákone č. 564/1992 Zb. o spôsobe vykonania referenda.)
- *Petície na voľbu prezidenta.* Kandidátom na prezidenta republiky sa možno stať jednak na základe návrhu skupiny poslancov, a tiež na základe petície občanov. Tá musí byť podpísaná minimálne 15 000 občanmi a predkladá sa predsedovi Národnej rady SR najneskôr do 21 dní od vyhlásenia volieb. (Podrobnosti v Ústave SR a v zákone č. 46/1999 Z.z. o spôsobe voľby prezidenta.)
- *Petície požadujúce miestne referendum.* Hlasovanie obyvateľov obce môže prebehnúť o rozdelení, zlúčení obce, o zavedení miestnych daní a poplatkov, ako aj o iných dôležitých otázkach, ktoré sú v kompetencii obce. Obecné zastupiteľstvo ho vyhlási buď na základe svojho vlastného uznesenia alebo na základe petície obyvateľov obce, ktorá vyhlásenie miestneho referenda požaduje. Na to, aby miestne referendum bolo vyhlásené, musí petíciu podpísať minimálne 20 % obyvateľov obce (oprávnených voličov). V prípade odčlenenia časti obce postačuje podpis 20 % obyvateľov tej časti, o odčlenenie ktorej ide. (Podrobnosti v zákone č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení.)
- *Petície požadujúce odvolanie starostu.* Na rozdiel od poslancov sú starostovia a primátori obcí a miest odvolateľní - obecné zastupiteľstvo sa môže uznieť na voľbe nového starostu. Dôvody môžu byť tieto: Hrubé porušovanie povinností starostu, nezvolanie zastupiteľstva viac ako štyri mesiace, alebo petícia obyvateľov obce navrhujúca odvolanie starostu a nové voľby, ktorú podpísalo najmenej 20 % oprávnených voličov - obyvateľov obce. (Podrobnosti v zákone č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení.)
- *Petície na vznik politickej strany.* Politické strany u nás vznikajú na základe registrácie Ministerstvom vnútra SR. K návrhu na registráciu okrem stanov sa musí predložiť aj petícia s podpismi najmenej 1 000 občanov požadujúcich vznik takejto strany. (Podrobnosti v zákone č. 424/1991 Zb. o združovaní sa v politických stranách.)

- *Petície na umožnenie účasti politickej strany vo voľbách do NR SR.* Volieb do NR SR sa môže zúčastniť každá politická strana, ktorá je v parlamente zastúpená, alebo politická strana, ktorá ku kandidátnej listine pripojí prehlásenie, že má minimálne 10 000 členov. Ak ich nemá, pripojí ku kandidátnej listine petíciu občanov podporujúcich jej účasť na voľbách. Petícia musí byť podpísaná minimálne toľkými občanmi, koľko ich strane chýba do počtu 10 000 členov. (Podrobnosti v zákone č. 80/1990 Zb. o voľbách do Slovenskej národnej rady.)
- *Petície na voľbu nezávislých kandidátov do samospráv miest a obcí.* Na voľby do miestnych samospráv môžu predkladať kandidátne listiny tak politické strany ako aj nezávislí kandidáti. Nezávislí kandidáti však musia predložiť aj petíciu s podpismi občanov podporujúcich ich účasť na voľbách. Počet podpisov závisí od veľkosti obce, pohybuje sa od 10 do 600. (Podrobnosti v zákone č. 346/1990 Zb. o voľbách do samospráv obcí).

NÁLEŽITOSTI PETÍCIE

Ako už bolo uvedené, petícia je listina adresovaná príslušnému orgánu. K nej sa pripájajú tzv. petičné hárkky s podpismi, ktoré môžu, ale nemusia obsahovať text petície. Ak text petície nie je priamo na petičnom hárku, musí byť každý hárok označený tak, aby bolo z neho jasné, akú petíciu občania podporujú (napríklad uvedením názvu petície).

Okrem toho na petičnom hárku

- musí byť uvedené meno, priezvisko a úplná adresa trvalého pobytu osoby, ktorá petíciu zostavila, alebo osoby, ktorá je určená na styk s orgánom verejnej správy
- občania, ktorí petíciu podporujú, uvedú svoje meno, priezvisko, adresu trvalého pobytu a podpis. Na petícii teda **netreba uvádzať rodné číslo, s výnimkou** posledných troch vyššie uvedených typov petície (ide o petíciu za vznik politickej strany, na umožnenie účasti politickej strany vo voľbách do NR SR a petície na voľbu nezávislých kandidátov do samospráv miest a obcí. Len v týchto prípadoch sa vyžaduje uvedenie rodného čísla.)

Po zozbieraní podpisov musí ten, kto ju podáva, uviesť pod jej textom počet priložených podpisových hárkov. Podpisové hárkky sa musia priebežne číslovať.

Petíciu okrem jednotlivcov (tak občanov SR, ako aj iných krajín) a členov petičného výboru môžu zostaviť a podávať aj právnické osoby, ako sú občianske združenia. V týchto prípadoch sa ako subjekt, ktorý petíciu zostavil a podáva, označí združenie, príp. iná právnická osoba. Aj tu je však združenie povinné označiť osobu zodpovednú za styk s úradmi. V ďalšom je postup podobný, ako keď petíciu podávajú fyzické osoby.

Petíciu treba adresovať tomu orgánu verejnej správy, ktorý je kompetentný riešiť daný problém.

Vzor podpisového hárku, ktorý obsahuje text petície

Okresný úrad Breznov
Odbor školstva
Odbor financií

V Rakytníku 15. 7. 2000

Petícia za zachovanie malotriednej školy v Rakytníku

My, podpísaní obyvatelia obce Rakytník, žiadame Okresný úrad v Breznove, aby nedopusťil zatvorenie Základnej školy v Rakytníku a premiestnenie jej žiakov do základných škôl v meste Breznov.

Rozhodnutím o ukončení činnosti školy najviac uškodíte našim deťom, ktoré budú musieť dochádzať do 7 až 9 kilometrov vzdialených škôl v meste Breznov. Argument úspory financií nemôže mať prednosť pred bezpečnosťou šesť až desaťročných detí, ktoré budú nútené cestovať do školy autobusovým spojom a v meste prechádzať cez niekoľko nebezpečných križovatiek.

č.	Meno a priezvisko	Ulica, č. domu	Mesto	Podpis
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				

Petíciu podávajú:

Anna Hámorníková, Dolný Val č. 7, 876 54 Rakytník - poverená na zastupovanie v styku s orgánom vybavujúcim petíciu

Ján Chabadaj, Horná ul. č. 12, 876 54 Rakytník

Mária Kadnárová, Horná ul. č. 5, 876 54 Rakytník

Počet priložených podpisových hárkov: 9

Vzor podpisového petičného hárku (bez textu petície):

PODPORA PETÍCIE ZA ZACHOVANIE MALOTRIEDNEJ ŠKOLY V RAKYTNÍKU

Oboznámil som sa s textom petície za zachovanie malotriednej školy v Rakytňíku a žiadam Okresný úrad Breznov, aby splnil požiadavky uvedené v tejto petícii.

Podporu petícii vyjadrujú:

č.	Meno a priezvisko	Ulica, č. domu	Mesto	Podpis
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				

Podpisový hárok č.

Petíciu zostavili:
Anna Hámorníková, Dolný Val č. 7, 876 54 Rakytňík
Ján Chabadaj, Horná ul. č. 12, 876 54 Rakytňík

PODPORA PETÍCIE

Občania musia mať možnosť oboznámiť sa s obsahom petície pri zhromažďovaní podpisov pod petíciu. Text petície môže byť zvýraznený na plagáte, môže byť k dispozícii okoloidúcim na letáčkoch, prípadne môže byť priamo na podpisovom hárku. Občan, ktorý chce petíciu podporiť, napíše čitateľne svoje meno, priezvisko, adresu trvalého pobytu a podpíše sa. Petíciu svojím podpisom môže podporiť aj právnická osoba. V takom prípade sa uvedie jej názov a sídlo, ako aj meno, priezvisko a adresa trvalého pobytu osoby, ktorá je oprávnená konať v jej mene (štatutár). Ten v mene právnickej osoby petíciu podpíše.

Petície a podpisové hárky sa môžu vystaviť aj na miestach prístupných verejnosti (verejné priestranstvá, námestia, ulice, parky, trhoviská, voľné priestory pri chodníkoch a pod.). Zostavovateľ na to nepotrebuje žiadne povolenie, petičnú akciu netreba ani nikomu ohlasovať. Nesmie však dôjsť k obmedzeniu premávky motorových vozidiel, k rušeniu verejného poriadku a k obmedzovaniu práv iných. V prípade súkromných prevádzok možno zhromažďovať podpisy len so súhlasom majiteľa.

O zhromažďovaní podpisov v štátnom úrade, škole, nemocnici a podobnej organizácii rozhoduje vedúci tejto organizácie. V niektorých prípadoch zákon nedovoľuje vystaviť petície v budovách úradov. Napr. pri petícii za vyhlásenie

referenda nie je prípustné vykonávať petičné právo v budovách štátnych orgánov a orgánov územnej samosprávy v rámci výkonu štátnej správy v pracovnom čase, ako aj v bezprostrednej blízkosti týchto budov, a v priestoroch ozbrojených zborov. V zdravotníckych zariadeniach, ústavoch sociálnej starostlivosti a na pracoviskách možno vyzývať na podporu petície a žiadať o podpis iba vo vyhradenom priestore a v čase určenom vedúcim organizácie.

Podpisy na mieste prístupnom verejnosti môže zhromažďovať každý, kto dovŕšil 16 rokov. Každý má právo akýmkoľvek spôsobom, ktorý neodporuje zákonu, vyzývať iné osoby na podporu petície. Môže tak urobiť pri stolíku s podpisovými hárkami, ale aj kdekoľvek inde, tak v priebehu zbierania podpisov, ako aj pred rozbehnutím petičnej akcie. Môže tak urobiť vylepovaním plagátov na obcou určené miesta, rozdávaním propagačných materiálov, výzvami v tlači, televízii, filmovými a zvukovými šotmi a pod.

Výkon petičného práva nesmie byť nikomu na ujmu a k podpisu petície nemožno nikoho nútiť. Za nútenie k podpisu je možné považovať aj také prípady, keď orgán verejnej správy alebo iný zamestnávateľ „odporúča“ svojim zamestnancom podpísať (nepodpísať) petíciu - najmä ak neskôr zisťuje, či tak urobili.

VYBAVENIE PETÍCIE

Z petičného práva občanov vyplýva povinnosť úradov **prijat'** petíciu, **prešetriť** ju a **vybaviť** tak, aby zistili **skutočný stav vecí**, jeho **súlad alebo rozpor s právnymi predpismi a verejným alebo iným spoločným záujmom**. V prípade oprávnenosti petície a ak je to možné, petíciu vybavujúci úrad musí zabezpečiť nápravu.

Petíciu spolu s podpisovými hárkami je možné doručiť osobne na podateľni úradu (prevzatie sa potvrdí na kópii podania) alebo poštou. Petície nie je možné faxovať ani posielať prostredníctvom internetu. Ak orgán, ktorý petíciu prijal, nie je oprávnený ju vybaviť, pošle ju do desiatich dní tomu orgánu, ktorý má jej riešenie v kompetencii. O postúpení petície sa podávateľ musí upovedomiť. V prípade, že sa orgány nevedia dohodnúť, ktorý z nich je povinný vybaviť petíciu, rozhodne do 10 dní Úrad vlády SR. Ten je zároveň kontrolným orgánom nad vybavovaním petícií a jemu treba adresovať sťažnosti, ak nie sme s vybavením petície spokojní.

Ak má petícia také vecné nedostatky, ktoré neumožňujú jej prešetrenie, úrad podávateľa vyzve, v lehote najviac 30 dní, na odstránenie nedostatkov petície. Úrad môže tiež požiadať osobu podávajúcu petíciu o inú súčinnosť, napr. poskytnutie doplňujúcich informácií. Ak mu nevyhovujú, úrad nie je povinný petíciu vybaviť. Poskytnúť súčinnosť sú povinné aj orgány verejnej správy a iné verejnoprávne inštitúcie.

AKO TO SKONČÍ?

Výsledok prešetrenia a vybavenia petície úrad **písomne** oznámi tomu, kto ju podal, a to do 30 dní. Ak túto lehotu nemožno dodržať, úrad oznámi, že petícia bude vybavená v ďalšej tridsaťdňovej lehote. Čo treba považovať za prešetrenie alebo vybavenie sa posudzuje prípad od prípadu. Pokiaľ pri šetrení dôjde k záveru, že sťažnosť v petícii nie je dôvodná, spolu so zistenými skutočnosťami oznámi tento záver osobe, ktorá je v petícii poverená na styk s úradom.

Ak pri preverovaní všetkých potrebných skutočností úrad dospeje k záveru, že sťažnosť, protest, návrh alebo výzva obsiahnutá v petícii je dôvodná, jeho ďalší postup opäť závisí od okolností prípadu. V prípade, že úrad je sám kompetentný zjednať nápravu, musí tak urobiť (vyvodí kárne opatrenia voči napádanému pracovníkovi, nezatvorí školu, zriadi svoju pobočku, nepovolí skládku...). Ak úrad nie je kompetentný sám rozhodnúť, môže opatrenia na nápravu iniciovať.

V každom prípade by príslušný orgán mal vyhotoviť zápisnicu o prešetrení petície.

Špecifickým prípadom sú petície adresované Národnej rade SR. V nich občania väčšinou navrhujú prijatie právneho predpisu, požadujú od predstaviteľov zákonodarnej moci, aby určitým spôsobom hlasovali. Poslanci však nie sú povinní hlasovať podľa návrhov obsiahnutých v petícii, a preto bude vybavenie takejto petície spočívať už v jej samotnom prerokovaní (výborom, plénom), respektíve v oznámení, kedy sa daná problematika bude prerokovávať a následnom oznámení výsledku prerokovania.

V prípade, že počet podpisov pod petíciou presiahne počet 100 000, petíciu prerokuje plénum NR SR, inak o nej rokuje a vybavuje ju príslušný výbor.

NAJČASTEJŠIE OTÁZKY

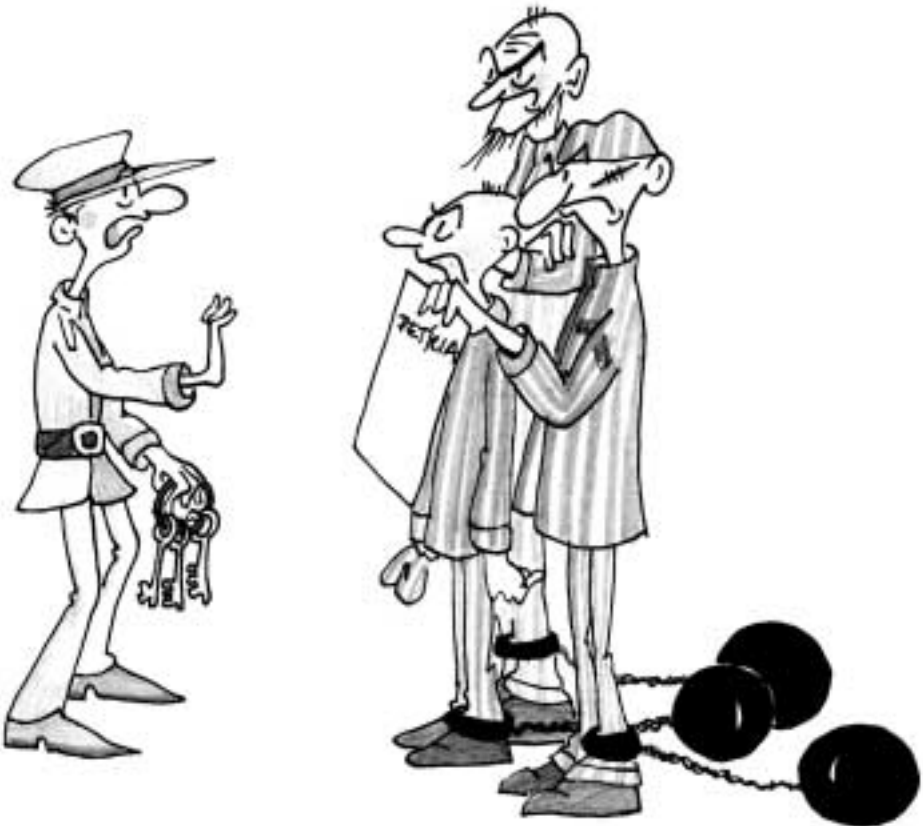
Môžu petíciu zostaviť, podpisovať alebo propagovať neplnoleté osoby ?

V zásade petíciu môžu zostaviť, organizovať a podporiť aj maloleté osoby. Musí však ísť o takú petíciu, ktorá je svojou povahou primeraná rozumovej a vôľovej vyspelosti zodpovedajúcej ich veku. Určite nie je problém, ak maloleté osoby organizujú a podpisujú petíciu za zachovanie školy, zriadenie kultúrneho strediska a pod. Nemôžu však organizovať a podpisovať petície týkajúce sa napr. volebných vecí. Aktívne volebné právo je viazané na vek 18 rokov, a preto podpis maloletého pod petíciu požadujúcu napr. účasť tej ktorej politickej strany vo voľbách, by bol považovaný za neplatný (z tohto dôvodu u takýchto petícií sa uvádza aj rodné číslo podpisujúceho).

Môžu petície podpisovať osoby vo výkone trestu alebo vo väzbe ?

Áno, takéto osoby môžu petície nielen podpisovať, ale aj organizovať, zostavovať a podávať.

Možno zbierať podpisy na zhromaždeniach, mítingoch a demonštráciách, alebo rôznych verejných kultúrnych podujatiach?

Ako už bolo povedané, petičné právo nepodlieha povoľovaciemu alebo oznamovaciemu konaniu. V prípade organizovaných kultúrnych podujatí (napr. vo vnútri plateného priestoru) však na umiestnenie stolíka s petičnými hárkami je potrebný súhlas majiteľa, nájomcu priestoru alebo usporiadateľa. Pokiaľ ide o zhromaždenia, demonštrácie a mítingy občanov, tieto môžu byť sprevádzané petičnými akciami, prípadne z takéhoto zhromaždenia môže petícia vziť. Aj takéto petície musia spĺňať vyššie uvedené náležitosti. Navyiac, ak petícia priamo vzišla zo zhromaždenia, musí na nej byť uvedené, z akého zhromaždenia vzišla a ako bola zhromaždením schválená. Zvolávateľ zhromaždenia v takomto prípade bude plniť funkciu petičného výboru.

Čo sa môže stať, keď niekto podpisy na petícii falšuje ?

Falšovanie podpisov na petíciách, ktoré sa týkajú volebných vecí alebo referenda, je trestným činom. Ak sa takéto falšovanie preukáže, páchatel' (aj návodca, organizátor, pomocník) by mal byť trestne stíhaný a potrestaný súdom. Falšovanie podpisov na iných petíciách trestným činom nie je, avšak aj tu v prípade preukázania falšovania alebo „čiernych duší“ na petícii sa takéto podpisy považujú za neplatné.

Vydalo: **CENTRUM PRE PODPORU MIESTNEHO AKTIVIZMU**
Ponická Huta 65, 976 33 Poniky
Tel.: 088/41 93 426

Autori: Ján Hrubala, Pavol Žilinčík

Ilustrácia: Dana Dolníková

Realizácia: ORMAN s.r.o.

Náklad: 500 ks

Rok vydania: 2000

Texty neprešli jazykovou úpravou
Publikácia vyšla s podporou The Ford Foundation New York